

Visie op meer- en hoogbegaafdheid

oktober 2025

Dit document beschrijft de visie van OPO-R op meer- en hoogbegaafdheid. Een eenduidige definitie van meer- en hoogbegaafdheid is moeilijk sluitend te schrijven. Om die reden, en ook omdat in de praktijk wordt gekeken naar de ondersteuningsbehoeften van leerlingen, wordt in dit stuk gesproken over leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid. Kenmerken van deze leerlingen zijn een hoge intelligentie, een groot creatief denkvermogen, een sterke wil om te leren, diepgaand te onderzoeken en nieuwe dingen te ontdekken. Niet alle kenmerken zijn bij alle leerlingen allemaal even duidelijk zichtbaar.

Leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid hebben specifieke onderwijsbehoeften. Deze leerlingen ervaren minder vaak dan leeftijdgenoten het proces van iets nieuws leren; iets gaan beheersen door bewuste oefening, inspanning en doorzettingsvermogen. Ook voor deze leerlingen is het doormaken van de leerkuil essentieel voor het ontwikkelen van een doelgerichte leerhouding. Zij hebben behoefte, bewust of onbewust, aan grote complexiteit in oefenstof om gevoed te worden in hun leerontwikkeling. Daarnaast komt het voor dat zij ondersteuning nodig hebben op het gebied van zelfbeeld, identiteit, emotionele stabiliteit en sociale ontwikkeling. Hiervoor is omgang met ontwikkelingsgelijken, peers, onontbeerlijk. Tussen peers is meer gelegenheid om sterke en zwakke kanten van zichzelf te herkennen, om deze vervolgens te kunnen erkennen.

Het OPO-R motto "Ieder kind gelijke kansen" sluit aan bij de wet op passend onderwijs. Alle leerlingen hebben recht op optimale ontplooiing en het onderwijs dient daarvoor in een passend aanbod te voorzien. Voor leerlingen geldt dat zij zich optimaal ontwikkelen als oefenstof in de zone van naaste ontwikkeling ligt. Leren gebeurt in die zone, daar waar iets inspanning vraagt om het te gaan beheersen. Voor leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid is het ook noodzaak om die zone op te zoeken en het aanbod aan te passen aan hun leervermogen. Een passend aanbod leidt tot het gevoel van competentie, één van de drie basisbehoeften om gemotiveerd te (blijven) leren.

De schoolondersteuningsstructuur (SOS) beschrijft passend onderwijs in arrangementen. In het kader van leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid horen hierbij de volgende opmerkingen:

Basis

- Alle leerlingen krijgen instructie over nieuwe leerstof, dus ook leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid.
- Instructies worden gedifferentieerd aangeboden.
- Begripsvragen aan leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid worden gesteld op hogere orde denkvaardigheden, volgens de taxonomie van Bloom.
- Na controle van begrip kunnen deze leerlingen de instructie verlaten en oefenstof verwerken.

Bloom's Taxonomie

Verdiept

Het verdiept arrangement wordt geboden aan leerlingen die tijdens het basisarrangement geen leerkuil ervaren. Dit is ter preventie van het ontwikkelen van onderpresteren, faalangst en motivatieproblematiek. Hiervoor wordt uitdaging in de eigen groep gearrangeerd; verrijking van het basisaanbod. Dit wordt eerst binnen hetzelfde vakgebied (verdieping) en daarna vakoverstijgend (verbreding) aangeboden.

Uitdaging bestaat uit complexere verwerkingsopdrachten, waarbij het gebruik van hogere orde denkvaardigheden gestimuleerd wordt. Tijd om hiermee aan de slag te gaan wordt voor leerlingen gecreëerd door de verwerking van het reguliere aanbod te compacten. Verrijkt werk wordt voorzien van instructie, begeleiding en evaluatie. Interne verrijkingsgroepen vallen onder het verdiept arrangement.

Top

Het toparrangement bestaat uit een dagdeel onderwijs in bovenschoolse verrijkingsklassen. Deze voorziening dient twee doelen. Enerzijds wordt curatief ingezet op bovengenoemde problematiek. Anderzijds voorziet de verrijkingsklas in peercontact, wat voor leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid van belang is voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden en zelfacceptatie (Mönks). Bij de aanmelding stelt de moederschool in overleg met de verrijkingsklas een persoonlijk leerdoel op waaraan gewerkt gaat worden. In de verrijkingsklassen is specifieke expertise aanwezig en wordt gewerkt met psycho-educatie. In principe is deelname aan de verrijkingsklas tijdelijk. Is het leerdoel behaald, dan stroomt de leerling terug naar de eigen groep. Per half jaar wordt dit geëvalueerd.

Voor goede transfer wordt vanuit de verrijkingsklas werk meegegeven aan de leerlingen, wat op de eigen school verwerkt wordt. Deze afgemeten complexe opdrachten zijn het middel om iedere dag aan het persoonlijke leerdoel te werken. De begeleiding gebeurt door de groepsleerkracht. De ontwikkeling op het leerdoel wordt door de groepsleerkracht gevolgd. De leerkracht van de verrijkingsklas monitort. Ieder half jaar is er overleg tussen de groepsleerkracht en de leerkracht van de verrijkingsklas, of zo nodig vaker tussendoor.

Voorwaarden

Voor een goede uitvoering van bovenstaande arrangementen is een aantal voorwaarden van belang:

- Vroegtijdige signalering. Dit bestaat uit een gestructureerde intake voor nieuwe leerlingen en cyclisch geplande screening met gebruik van het instrument Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH) voor alle leerlingen.
- Professionele houding en ontwikkeling. Alle medewerkers hebben basiskennis over leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid en hun onderwijsbehoeften.
- Alle leerkrachten hanteren aanpassingen in didactiek en organisatie, zodat een passende begeleiding van hun leerlingen met kenmerken van hoogbegaafdheid bewerkstelligd wordt.
- Medewerkers ontwikkelen zich indien nodig op bovenstaande voorwaarden. OPO-R voorziet hiervoor in gedegen trainings- en ondersteuningsmogelijkheden.